

Latinština i grština naša svagdašnja

n.s. IV:

Mislite li da znate nešto o Troji, pogotovo na-

kon što ju je Salinas

IMPLANTIRAO (*passim*)

USADIO

u naš krajobraz? Varate se! Naprimjer: kako se ono zvaahu velika vrata Ilija o koja su se razbijali grčki nasrtaji?

SKEJSKA mislite možda

pod pogubnim utjecajem T. Maretića i S. Ivšića? Ne čitajte njih, čitajte pravi autoritet, »Vjesnik« od četvrtka 15. VI. 1989. Po kratkom ćete postupku saznati da su to

»velika vrata, poznata SCEJA«.

Poznata, nema što — poznata i nekako bliska zamalo kao

SEJA,

bilo da je shvatite kao

slovensku SJEDNICU

(ta Trojanci su doista sjedili na kulama uz vrata, zar ne?),
ili kao

vlastitu SESTRICU.

Uopće, izgleda da je trojanski ambijent bio daleko ženstveniji no što se i slutilo. U istu »Vjesnikovu« poučnom prilogu stoji i to da se Schliemann

»uhvatio drugog Homerova stiha u kojem je pisalo: SKAMANDRA«.

Je li to kakva Kasandrina starija SEJA, dosad anonimna Prijamova kći? Ili možda kakva gušterica — nešto poput

SALAMANDRA?

Tek nastavak teksta, gdje se vidi da TO, kako se god zvalo, ima veze s vodom, upućuje nas da je to ipak dobri stari

SKAMANDAR,

rijeka trojanske ravnice. No što se čuditi udesima jednih davno razvaljenih vrata i jedne maloazijske rječice, kad u istome tekstu jedan relativno nedavni Evropejac, jedan po gatarbajterstvu i turizmu bliski nam Nijemac, ne može doći do svoga prezimena? Prezime prilično poznatog (usuđujemo se reći!) Heinricha SCHLIEMANNA doslovce ovdje **niti jedanput** nije ispisano kako valja:

on je 10 (deset) puta SCHLIMMAN,

3 (tri) puta SCHILMMAN i, začudo,

jedanput gotovo točno SCHLIMANN.

Važno je pri tome reći da je tekstić u rubrici gdje se bilježe obljetnice znamenitih događaja i da je nastao zato što je davnog 15. lipnja 1873. SCHLIMMAN — SCHILMMAN — SCHLIMANN na Hisarliku pronašao znameniti zlatni nakit, »Prijamovo blago«. Pa

kad mu se već posvećuje tekst, moglo mu se i ime točno napisati. Kad je tako prošao SCHLIEMANN čijem je postignuću na Hisarliku iskazana čast, posve je shvatljivo što se Hisarliku konkurentski lokalitet, gdje se također tražila Troja, samo jedanput zove

BUNARBAŠI (kako i treba),

a dvaput BURNABAŠI (kako nipošto ne smije biti). Ljeto u »Vjesnikovim« radionicama izgleda doista nije bilo

BURNO

na planu lekture i korekture.

Ako se o tome radi, Ljeto je ondje debelo počelo već u ožujku, jer se 16. III. 1989. već moglo u »Vjesniku« pročitati da je jedan diplomat proglašen

»personom non grata«,

»OSOBOM NEMILA«.

Samo dan kasnije mogao se u istim novinama čitati naslov

»Vježbanje latinskog«,

sam po sebi, dakako, nadasve prihvatljiv i utješan.

No ispod njega se krio podatak da je u jednoj radio-igri jedna uloga bila

»... osobito zanimljiva, jer se sastojala od nagomilanih latinskih uzrečica, pa je predstavljala svojevrsno vježbanje latinskog.«

Glumac koji je ulogu tumačio zbog toga je

»očito morao ponovo proraditi

'Elementnu latinu'.«

Vjerujemo da je nesretniku bilo teško, ponajprije zato što se suočio s neiskorjenjivim »pokretnim -n-« naše latinštine, onime koje se pojavljuje gdje ga nema, a nestaje odande gdje bi moralo biti. Kad je njenga svlandao, morao je suzbiti one suvremenike koji s riječima poput

SKRIPTA,

KARMINA ili — kao ovdje —

ELEMENTA postupaju kao da su

JABUKA,

KRUŠKA ili

MOTIKA.

Možeš, naime, okusiti JABUKU, KRUŠKU — pa i MOTIKU (nekima bi drškom po turu možeš biti i latinštinu popravilo) — ali ne možeš

PRORADITI ELEMENTU i SKRIPTU, nego samo

ELEMENTA i SKRIPTA —

— jer to su nominativi množine srednjeg roda. Isto tako ne možeš ni poslušati ni pogledati

KARMINU, bila po srijedi

BURANA ili čak (jao!) KRLEŽIANA,

jer su to ona, CARMINA.

No, o njima smo već pisali — a ovdje imamo i nov prinos latinštinskom pravopisu, pridjev koji se nikako ne može pisati

latina,

već samo **Latina** — bar dok je latinski, a latinskijeg od njega u ovom naslovu valjda nema. Glumac je, dakle, proradio

»Elementa Latina«.

Da je on to mogao i da mu je koristilo — rado vjerujemo. Ne bismo, međutim, baš stavili ruku u vatru da zbilji odgovaraju završne riječi novinarkе:

»I nama je dobro došlo,« — proraditi 'E. L.', op. a. — »jer repetitio est mater studiorum. O tempora, o mores!«

Sigurno je jedno: količina ponavljanja koju bi u ovom slučaju valjalo primijeniti morala bi biti **MAĆEHINSKI** odvaljena da bi se pacijent uopće prikučio razini na kojoj se može primijeniti izraz

STUDIA.

S O tempora, o mores! lako se ovdje složiti. U stvari, taj je uzvik bio stalno na umu svim dosadašnjim piscima »Latinštine« i pravo je čudo da još nije iskrsnuo kao moto niti jednog nastavka. Čemu se čudimo mi — i čitaoci s nama — prilično je jasno. Pisac »Vježbanja latinskog« ostavlja nas, međutim, u nedoumici čudi li njega što bi

PONAVLJANJE trebalo biti **MAJKOM NAUKÂ,**

što latinski jezik može služiti u drami, što ga je glumac u stanju proraditi radi uloge, ili, možda što su

ELEMENTA LATINA latinštinskom alkemijom pretvorena u **ELEMENTNU LATINU.**

Bojimo se da ovo posljednje, nažalost, nije po srijedi. S druge strane, davno je rečeno da onaj koji radi i griješi. »Vjesnik« je na izmaku ljeta u latinštinu ulagao isti trud kao i dotada, te se u njemu 3. rujna moglo naučiti da se to latinski kaže

IUS PRIMUS LAPSUS,

»pravo da prvi napravi ... grešku«, kako je smjesta protumačeno. Kako stvar izgleda, prije bi to bilo

PRAVO da budeš **PRVI GREŠAK**

ili **PRVI GREŠNIK;**

možda i **PRAVO PRVI GREŠKA**, jer ako je nominativ **PRIMUS** (a jest), onda je nominativ i **LAPSUS**. Ako je pak **LAPSUS** genitiv — a morao bi biti prema uzoru

IUS PRIMAE NOCTIS

PRAVO PRVE NOĆI, onda ovo iz »Vjesnika« znači

PRAVO PRVI GREŠKE.

PRAVO rečeno, što više razmišljaš to je izreka **POGREŠNIJA**. Ostaje samo nada da korisnici onoga noćnog **IUS** nisu bili toliko trapavi na djelu koliko »Vjesnikovi« trudbenici na riječima.

Oni nas, inače, 3. rujna uče još i to da u svojim zamislima o razvitku ljudske misli moramo napraviti reda: mudroslovlje — mudroljublje ne zove se naime

FILOZOFIJA, već

FILOZOVIJA.

To jasno proizlazi iz činjenice da je Jean Paul Sartre bio

FILOZOV, a ne

FILOZOF.

Glasovna promjena F/V na kraju riječi dokazana je u rubrici »Novosti ukratko«, gdje je istoga dana potvrđena i glasovna promjena H/L na početku riječi. U najavi izložbe »Sjaj ukrajinskih riznica« rečeno je naime da će se izložiti materijal koji je pripadao narodima kao što su

»Kimerijci, Sarmati, Alani, Skiti, Huni,
 LAZARI i Slaveni.«

Nije baš LATINŠTINA, ali čovjeka tješi kad vidi da ono što se s njome događa nije nikakav »specijalan« postupak: narod

HAZARÂ
 u pogledu klasične starine potpuno
 je nevin, pa ipak ni o njemu ne
 znamo dovoljno da ne bismo
 griješili.

Solamen miserum.